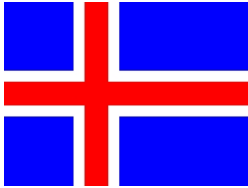

LANDEN VAN EUROPA

IJsland

1 Vlag

2 Ligging op Europese kaart

IJsland is een (ei)land dat tussen Groenland en Europa in ligt. Het is op 1 na het grootste eiland van Europa (het grootste is Groenland). Het is omringd door de Atlantische Oceaan, de Straat Denemarken en de Noordelijke IJsee. Het noordoosten van het land ligt net binnen de poolcirkel. IJsland is het meest westelijk gelegen land van Europa. Het binnenland is vrijwel onbewoond; het dichtstbevolkte gebied ligt aan de zuidwestkust rond Reykjavik. De vuurtoren bij Bjargtangar nabij de vogelkliffen van Látrabjarg is het meest westelijke puntje van Europa.

3 Oppervlakte

De oppervlakte van IJsland is 103.000 vierkante kilometer. Dat is 2,5 x groter dan Nederland.

4 Bevolking

Het aantal IJslanders bedraagt ongeveer 307.000. IJsland is dun bevolkt: er wonen gemiddeld 3 mensen per vierkante kilometer.

De IJslanders zijn nakomelingen van de Vikingen, vermengd met Schotse en Ierse immigranten. De meeste buitenlanders zijn Denen. Meer dan de helft van de bevolking leeft in Reykjavík en omgeving. Geslachtsnamen worden op IJsland bijna niet gebruikt: de IJslanders bedienen zich van patroniemen, zoals 'Karlisdóttir' ('dochter van Karl') of 'Grímsson' ('zoon van Grímur'). De voornaam is nog altijd belangrijker dan het patroniem: in telefoonboeken en andere alfabetische persoonslijsten wordt men op zijn voornaam gerangschikt.

5 Hoofdstad en enkele belangrijke steden

De hoofdstad van IJsland is Reykjavik (114.000 inwoners). Reykjavik is 's werelds meest noordelijke hoofdstad. Akureyri de enige overige stad van enige omvang (rond de 17.000 inwoners).

6 Geschiedenis: globale perioden, belangrijkste personen

Miljoenen jaren geleden ontstond er, als gevolg van vulkanische uitbarstingen, een eiland in de Atlantische Oceaan: IJsland. Er bestaat onzekerheid over wie het eiland ontdekt heeft en wie de eerste bewoners waren. Vaak wordt aangenomen dat de Ierse monniken die zich er in de achtste eeuw vestigden, de eerste bewoners waren.

Daarna kwamen de Vikingen naar IJsland en stichtten verscheidene nederzettingen langs de kust. De Vikingen richtten een parlement op om wetten af te kondigen of te verbeteren. Dit werd het 'Althing' genoemd en tegenwoordig wordt dit parlement als de oudste ter wereld beschouwd.

In 1262 verloor IJsland haar onafhankelijkheid en werd onderworpen aan Noorwegen. Nadat Noorwegen en Denemarken een eeuw later hun koninkrijken hadden verenigd onder een monarch, kwam IJsland onder Deens bestuur. Het heeft lang geduurd voordat IJsland eindelijk haar autonomie weer terug kreeg. Ook werd IJsland verplicht om uitsluitend met Denemarken te handelen.

Pas in 1918 werd IJsland weer een zelfstandig koninkrijk. Het land bleef echter wel met Denemarken verbonden onder dezelfde koning. In 1944 werd de republiek IJsland uitgeroepen. Denemarken was in die tijd bezet door Duitsland. Twee jaar later trad IJsland toe tot de Verenigde Naties.

IJsland werd ook lid van de EVA: de Europese Vrije Handelsassociatie. In 1993 werd er een akkoord gesloten tussen de EVA-landen en de EG. IJsland kreeg toen vrije toegang tot de Europese markt voor vis.

7 Staatsvorm

Een van de gewoonten die de kolonisten uit hun vaderland meenamen, was het houden van þings ('volksvergaderingen'). In de loop der tijd werden enkele þings belangrijker dan andere. Al spoedig kwam de roep om een centrale locatie voor een gemeenschappelijk þing. In het jaar 930 werd dit Alþing - en daarmee het IJslandse parlement - opgericht. De locatie van het Alþing ('alomvattende volksvergadering') werd Þingvellir, een vlakte die nog in gemeenschappelijk bezit was. Vele belangrijke historische gebeurtenissen hebben tijdens het Alþing plaatsgevonden, zoals de officiële overgang tot het christendom in het jaar 1000. In 1845 is het parlement verplaatst naar Reykjavik.

IJsland heeft van alle landen ter wereld de langste democratische traditie en is een democratische republiek met een gekozen president. Het presidentschap is een meer ceremoniële functie en heeft weinig invloed in partijpolitieke zaken. De president benoemt de ministers en heeft een beperkt vetorecht in zaken van wetgeving. Het parlement (Althing) bestaat uit 63 voor vier jaar gekozen leden. Het land is o.a. lid van de NAVO en het is toetreden tot de Schengen-zone. In 1918 verkreeg IJsland een grotere onafhankelijkheid en veranderde de status van een deel van Denemarken tot een personele unie met de Deense Kroon voor 25 jaar. Toen deze unie in 1944 niet verlengd kon worden vanwege de Tweede Wereldoorlog werd IJsland op 17 juni 1944 volledig onafhankelijk. In juli 2009 zette het IJslandse parlement het licht op groen voor een officieel verzoek tot EU-toetreding. Nog diezelfde maand werd IJsland officieel kandidaat EU-lid.

In 2007 kwam er een regering tot stand die bestond uit de grote, centrumrechtse Onafhankelijkheidspartij en de kleine, sociaaldemocratische alliantie, samen goed voor 43 zetels in het 63 zetels tellende Alþing, het IJslandse parlement. Op 26 januari 2009 trad de regering voortijdig af naar aanleiding van de slechte toestand van de economie, veroorzaakt door de kredietcrisis.

Het IJslandse volkslied is Lofsöngur.

Nationale feestdag: 17 juni.

8 Regio's en departementen

IJsland is ingedeeld in 8 regio's.

9 Infrastructuur

IJsland telt ongeveer 12.500 km wegen, merendeels langs de kusten aangelegd. Grote delen van het binnenland zijn tijdens de zomermaanden uitsluitend toegankelijk voor terreinvoertuigen. In de winter echter zijn vrijwel alle wegen daar zelfs voor de krachtigste voertuigen onbegaanbaar en derhalve dan ook afgesloten voor alle verkeer.

De scheepvaart langs de kust is het belangrijkste voor het binnenlands verkeer: alle steden liggen aan de kust en hebben ijsvrije havens.

In IJsland rijden geen treinen, wel bussen.

Er is 1 internationale luchthaven bij Reykjavik, en verder liggen er 100 kleinere vliegvelden op het eiland.

10 Klimaat

Dankzij de warme golfstroom heeft IJsland koele zomers en milde winters. In de winter vriest het op het eiland zo'n 2 tot 14 graden. In de zomer wordt het gemiddeld zo'n 15 graden.

11 Rivieren en meren

Het landschap is bergachtig, tafelbergen wisselen af met actieve en slapende vulkanen en caldera's, waartussen (meanderende) rivieren zich een weg banen. Omdat IJsland geologisch gezien nog erg jong is en de rivieren zich nog een weg door het harde basalt moeten slijten, komen er vele watervallen voor,

waarvan er een aantal spectaculair zijn. De Dettifoss is qua watervolume de grootste waterval van Europa. Valleien werden in het verleden opgevuld door de lava van grote vulkaanuitbarstingen, waardoor er soms hele lavavlakten zijn. Een derde van alle lava die de laatste 500 jaar wereldwijd werd uitgestoten, werd op IJsland uitgestoten.

In IJsland komen veel rivieren voor, die door de snelle stroming en de watervallen geen van allen bevaarbaar zijn. De hoogste (190 meter) waterval van Europa is de Glymur. De rivieren zijn te onderscheiden in gletsjerrivieren en regenwaterrivieren. IJsland heeft zeer veel, vaak kleine meren die gevormd zijn door bodemverzakkingen, lavadijken, ijssdammen en door gletsjers uitgesleten waterbekkens.

12 Gebergten

IJsland bestaat voor het overgrote deel uit laag- en middelgebergte, al dan niet met gletsjers bedekt, waar vanuit vele rivieren naar zee stromen. Sommige daarvan vervoeren zeer grote hoeveelheden water, maar ze zijn doorgaans voor boten onbevaarbaar. De hoogste berg is de Hvannadalshnúkur (2110 m.).

Het land is hoofdzakelijk opgebouwd uit vulkanisch materiaal en gesteente, omdat het op de Midden-Atlantische rug ligt, het scheidingsgebied van een aantal tektoniekplaten die langzaam uit elkaar drijven (Euro-Aziatische en Amerikaanse), waardoor het onderliggende magma de kans krijgt naar de oppervlakte te komen en daar de ontstane scheuren op te vullen. Een deel van die Midden-Atlantische rug loopt van noord naar zuid door het midden van het land en verheft zich daarbij zó ver, dat het als het ware heel IJsland boven het zeeoppervlak uittilt. Als gevolg van de plaattektoniek drijven sommige delen van IJsland daarbij met een gemiddelde snelheid van zo'n 1 á 2 cm per jaar gestaag uiteen. Þingvellir, zo'n 50 kilometer ten oosten van Reykjavik, is de enige plaats ter wereld waar men de scheiding van de Amerikaanse en de Europese continentale plaat kan zien. Een bijkomstigheid is dat IJsland ook nog eens op een hotspot ligt. Dat zijn plaatsen in de aardkorst waar het onderliggende magma tot zeer dicht onder het aardoppervlak kan komen. Beide fenomenen zorgen ervoor dat IJsland vulkanisch zeer actief genoemd mag worden.

IJsland heeft nog een aantal actieve vulkanen; de bekendste is de Hekla. Andere vulkanische verschijnselen op het eiland zijn de geisers, hete bronnen (de bron bij bijvoorbeeld Deildartunguhver levert 180 liter kokend water per seconde en is daarmee de grootste heetwaterbron van Europa) en geothermische energiecentrales. Ook zijn alle gesteenten op IJsland, zoals basalt en basaltlava, tefra en tufsteen, vulkanisch glas, palagoniet en rhyoliet, van vulkanische oorsprong.

13 Nationale en regionale parken

IJsland heeft 4 nationale parken: Jökulsárgljúfur National Park, Skaftafell National Park, Snæfellsnes National Park en Þingvellir.

14 Industrie en economie

De visverwerkende industrie, de koelhuizen en de conservenfabrieken voor vis vormen de belangrijkste groep van de industriële sector. De IJslandse economie is grotendeels afhankelijk van deze visvangst en visverwerkende industrie. Daarom is de economie erg gevoelig (visprijzen variëren nogal). Verder zijn er nog een Zwitsers aluminiumbedrijf, een kunstmestfabriek en een cementfabriek. De visserij heeft veel kleine industriële toeleveringsbedrijven aangetrokken, zoals scheepswerven en fabrikanten van scheepsbenodigdheden en -uitrustingen en een verpakkingsindustrie. Ook is er wat textielindustrie, terwijl de fabricage van plastic sterk toeneemt; ook de verwerking van wol en huiden wordt steeds belangrijker.

Energie in de vorm van elektriciteit wordt vooral geleverd door waterkracht. Geothermische energie in de vorm van heet water en stoom voorziet Reykjavík en omgeving van heet water voor huishoudelijk gebruik en verwarming.

In het begin van de 21e eeuw is de IJslandse financiële sector sterk gegroeid. Hierdoor maakte de financiële sector circa 34% van de IJslandse economie uit. Door de snelle expansie en de daarbij horende behoefte aan vreemd vermogen van deze sector was het land dan ook erg kwetsbaar voor de gevolgen van de kredietcrisis in 2008.

15 Wijnbouw

Wijnbouw speelt op IJsland geen rol. In het plaatsje Husavik (in het noorden van IJsland) wordt bessenwijn gemaakt).

16 Landbouw

Slechts een klein gedeelte van het oppervlak is geschikt voor akkerbouw, waar voornamelijk aardappelen, suikerbieten en kool geoogst worden. Rond Reykjavík is een uitgebreide glascultuur, die gevoed wordt door heetwaterbronnen en die bloemen, tomaten, druiven, komkommers en verschillende zuidvruchten oplevert. De veehouderij speelt een belangrijke rol en omvat rundveehouderij (voor de melkproductie) en schapenteelt voor het vlees en de wol. Het land kan in de eigen behoeften aan vlees- en melkproducten voorzien. De visserij, die door een zeer modern uitgeruste vloot wordt bedreven, richt zich vooral op de kabeljauw- en haringvangst en in mindere mate op de krab-, kreeft- en schelpdierenvangst. De kabeljauw wordt ingevroren, gezouten of gedroogd en is voornamelijk voor de export bestemd. De haring wordt voornamelijk tot vismeel en visolie verwerkt.

17 Bosbouw

Bomen komen op IJsland vooral in dwerg- en struikvorm voor, bijvoorbeeld in het natuurreservaat Þórsmörk. Alleen in het oosten van het land komt een gebied voor dat 'bos' mag genoemd worden, het 2000 hectare grote Hallormstaðaskógur. De bomen zijn daar voor het grootste deel aangeplant. Door de hoge geografische ligging van IJsland ligt de boomgrens al op 200-300 meter boven zeeniveau.

18 Godsdienst

In IJsland kent men vrijheid van godsdienst. De Evangelisch Lutherse Kerk van IJsland is de staatskerk. In het nationaal register wordt altijd bijgehouden welke religieuze overtuiging men heeft. 85% van de IJslanders horen tot de staatskerk. De meeste IJslanders gaan niet regelmatig naar de kerk.

19 Onderwijs

Het systeem van het onderwijs in IJsland is verdeeld in vier niveaus: Playschool, verplicht, het voortgezet en hoger, en is vergelijkbaar met die van andere Scandinavische landen. Onderwijs is verplicht voor kinderen van 6-16. De meeste instellingen worden gefinancierd door de staat, er zijn zeer weinig particuliere scholen in het land.

Playschool of leikskóli, is niet-verplicht onderwijs voor kinderen jonger dan 6 jaar en is de eerste stap in het onderwijs. Kinderen gaan naar de playschool voor een minimum van vier en een maximum van negen uur per dag.

Verplicht onderwijs of grunnskóli is de periode van het onderwijs dat verplicht is voor iedereen. Het bestaat uit primair en lager secundair onderwijs, die vaak plaatsvindt op dezelfde instelling. Het schooljaar duurt 9 maanden. Er worden 5 dagen per week lessen gegeven.

20 Cultuur

IJsland heeft een rijke literaire traditie, van mythologie en de beroemde Middeleeuwse sagen tot moderne schrijvers. In de op IJsland geschreven belangrijke Edda is veel informatie over de Europese cultuur te vinden. Ook muzikaal gezien blazen de IJslanders hun toontje mee. Zowel de traditionele romantische volksmuziek als moderne popmuziek genieten wereldwijd waardering.

21 Eten en drinken

Voorals vis is erg populair in de IJslandse keuken. Er wordt erg veel zalm, forel, heilbot, en schol gegeten. Daarnaast is een populair gerecht 'hakarl', haaienvlees. Lamsvlees is één van de meest voorkomende vleesgerechten in IJsland. De meeste recepten uit IJsland zijn overgenomen uit andere lokale keukens en dan nog het meest uit de Deense keuken. Typisch IJslands: lamshutspot, mossoep en rabarber(soep), havermoutpap. IJslanders drinken heel veel koffie; er zijn dan ook veel koffiehuisen. Eten en drinken in een IJslands restaurant is niet goedkoop.

22 Taal

De IJslanders spreken IJslands, een taal die buiten IJsland nergens wordt gesproken. De IJslanders zijn trots op hun taal en willen niet dat de taal vervlakt. Nieuwe woorden die nodig zijn om technologische of andere ontwikkelingen aan te duiden worden meestal gemaakt door bestaande IJslandse woorden te combineren. Er bestaat zelfs een instituut dat hierop toeziet. De IJslandse taal maakt gebruik van het Romeinse alfabet aangevuld met een aantal lettertekens. Het alfabet bestaat uit 36 tekens.

23 Geldeenheid

De IJslandse munteenheid is de (IJslandse) kroon.

24 Media

IJsland heeft 1 televisiezender en 3 radiozenders.

Er zijn een 20-tal kranten verkrijgbaar. De grootste IJslandse krant is *Morgunblaðið*.

25 Belangrijkste monumenten en topics

- Reykjavik
Blue Lagoon
- Geysir. Strokkurgeiser

- Gullfoss waterval
- Skogafoss, de drijvende ijsschotsen in het Jokulsarlon gletsjermeer
- nationale parken